

Hűtlenség az eskühöz

Embertelen állapotok az ásóthalmi gyermekotthonban

„En. Temesvári Józsefné, esküszöm, hogy mint egészségügyi gyermekotthoni gondozónő, munkámat mindenkör a legjobb tudásom szerint végzem. Esküszöm, hogy az orvosi utasításokat pontosan teljesítem, a reám bízott orvosi titkokat megőrzöm.... munkámból folyó kötelességemet pontosan, lelkiismeretesen és a nép érdekeinek szolgálatában teljesítem”.

Különbös kegyetlenséggel

Tanulmányai befejeztével ezzel az esküvel lépett ki a Szegedi Kossuth Szuszanna Ápolónőképzőből, mint fiatal gondozónő, Temesvári Józsefné 23 éves. Ásóthalom, Felszabadulás utca 7. szám alatti lakos. Rögtön munkába is állt a szegedi egészségügyi gyermekotthon ásóthalmi részlegében. Napi nyolc órában havi 1700 forintos fizetéssel gondozta a rábízott szellemi fogyatékosokban szenvedő gyermekeket mostanáig.

Csakhamar hívatásához költözött esküjére csúfosan rácsfolt. Különbös kegyetlenséggel elkövetett súlyos testi sértés büntette terheli most. Cselekményének ilyen minősítést adott és indított ellene büntetőeljárást a Szeged városi és járási rendőrkapitányság.

A tüzes vas

De mi is történt az ásóthalmi gyermekotthonban a szakavatott egészségügyi dolgozók körében?

Egy este lefekvés előtt az ágy alá bújt a 10 éves R. Ibolya gondozott gyermek. Bomlott szellemiségével mit tudta szegényke, hogy Temesvárinénak sürgősebb dolga is van, minthogy az ő játékával törődjék. Pedig Temesváriné is anya lesz hamarosan. R. Ibolya kis sors-társaival nagyon is vágyik a szeretetre, hiszen a szülei távol vannak, s azokat a gondozónőknél kell pótolniuk. Az ágy alól a kislány semmilyen szóra nem bűjt elő, hiába hívogatták. Jelen volt a hálóteremben két másik alkalmazott is, Ferenczi Gézané és Mityók Jolán.

Ferencziné rendőrségi, saját aláírásával hitelesített vallomásaiban a következőket olvassuk: „A folyosóról ekkor behoztam a szeneslapátot és azzal a gyerek láb-szárára vágtam”.

S mi telt ezután Temesváriné? A tüzipiszkaló vasat benyomta az égő kályhába, majd a tüzes vassal verte ki az ágy alól a gyermeket, akinek a testen 14 helyen talált égési sebeket és külsősevelmi nyomokat az orvosi vizsgálat. Az esetet még akkor este jelentették Sovány Mária vezető gondozónőnek. Nem hederített rá még másnap sem, csak akkor muta-

tott igyekezetet, amikor felháborodott ekkora részvétlenségen az ugyancsak ott dolgozó Kazi Erzsébet és Güller Istvánné. Közben megérkezett Szegedről Csizik Vincéné intézeti főnővér.

Mint máskor

— Akkor már nem lehetett az ügyet eltussolni, mint máskor — vallotta Temesváriné.

— Mint máskor? Hogy érti ezt? — kérdezte a nyomozótiszt.

— Kérem, én csak térdepeltetéssel büntettem, de tudok arról, hogy a gyermekotthonban most kik hova rejtették el a verésre használt botokat. Olyan eset is volt, hogy a gondozott gyerekek beverték a fejét. S mikor jött vizitre az orvos, dr. Battancs Lajos, a gyereket elrejtették előle, nehogy meglássák és baj legyen. Más esetben két nővér hanyagsága miatt gyógy-szerinérgezést kapott egy gyerek, alig tudták megmenteni.

Neveket persze nem mondott Temesváriné. „csupán” az ásóthalmi gyermekotthon nevelési elvét és gyakorlatát eszeltte, azt, hogy a „múszakot vesszővel adta át egyik nővér a másiknak”.

Rendel!

Csizik Vincéné főnővér is elmondta, hogy minden látogatása alkalmával vesszőket és botokat talált és tör-

telet össze. Utasításait nem tartotta be sem az előző vezető nővér, akit időközben leváltottak, de utódja, Sovány Mária is megtúrta ugyanazt az embertelen szellemet. Ezt látszik bizonyítani, hogy amikor Temesváriné a tüzes vassal „nevelt”, a szomszéd helyiségből berohant Mityók Jánosné takarítónő. Mityók Jolán gondozónő névrokona. Mityóknét kitessékelte a szobából Mityók Jolán azzal, hogy ne őrá tartozik a gyerekek gondozása. Szép kis gondozás ez. Most már meg lehet érteni dr. Molnár Lajost, a szegedi egészségügyi gyermekotthon igazgató-főorvosát, aki korábban e sorok írójának elmondta már az ásóthalmi állapotokat. Akkor „csak” becsületsértéssel, rágalmazással illették ott egymást egyesek, s mentek vele a bíróságra. Mindez a gondozottak rovására ment, amit most bizonyít ez a példátlan, embertelen eset is.

Túl a törvényes felelősségre vonáson, a Szeged megyei jogú városi tanács egészségügyi osztálya és az Egészségügyi Dolgozók Szakszervezete bizonyára sürgősen rendet teremtenek az ásóthalmi gyermekotthonban, s megnézik, hogy ezek után kiket illetett ott meg a gondozónői hívatás. Hogy Temesvárinét nem, az bizonyos. De voltak előtte „példamutatók”, akik nem kevésbé bűnösök, mert hallgattak és cinkosok voltak.

Lódi Ferenc

Gazdasági fejlődésünk időszzerű kérdései 7

Fizetőképes kereslet

AZ IGÉNYEK ÖSSZESÉGET, amelyek egy társadalomban az anyagi javak és szolgáltatások iránt mutatkoznak, társadalmi szükségletnek nevezzük. A társadalmi szükségletből annyit lehet kielégíteni egy bizonyos időszakban, amennyit az ország termelőerőinek adott fejlettsége, a munkatermelékenység adott színvonala lehetővé tesz.

A szükségletek rangsoroltak, egyik égetőbb, a másik kevésbé az. Előbb az elsődleges szükségleteket kell kielégíteni. A szocialista állam a szükségleteket rangsorolja, s a termelést úgy szabályozza, hogy a lakosság alapvető szükségleteit mindenképpen kielégítse. (Arra nincs mód a leggazdagabb országban sem, hogy az emberek minden igényét kielégíthesék.)

Szükségük van például az embereknek gépkocsira is, lakásra is. Melyik a fontos-

sabb? Nyilvánvalóan a lakás. Ezért ha az államnak döntenie kell, hogy — például — 100 millió forintot mire fordítson, akkor inkább építőipari és építőanyagipari gépeket szerez be külföldről, s viszonylag kevés gépkocsit. Inkább házgyárat épít, mint autógyárat.

A társadalom szükségletei mindig nagyobbak a kielégíthetőnél. Azokat a szükségleteket, amelyeket a termelőerő adott színvonalán és a szükségletek társadalmi rangsorolása alapján egy adott időszakban — például egy évben — kielégíthetünk, effektív szükségleteknek nevezzük. A ki nem elégített szükségletek: rejtett szükségletek.

A szocialista központi gazdaságvezetés a fogyasztást szabályozza. Erre két eszköze van:

1 a jövedelmek szabályozása;

2 az árak szabályozása. A jövedelmek szabályozásával az állam a fizetőképes kereslet nagyságát alakítja ki. Fizetőképes keresletnek nevezzük az egy évben jelentkező, fogyasztási cikkekre irányuló vásárlóerőt, amely a megvásárolt termékek árszegében fejezhető ki.

A FIZETŐKÉPES KERESLETNEK nemcsak nagyságát, hanem összetételét is központilag kell alakítani. A lakosság az egyes termékeket elsősorban személyes igényei szerint vásárolja, de az igényeket az árarányokkal befolyásolni lehet. Ha valamiből képesek vagyunk sokat, olcsón termelni, akkor annak árát érdemes leszállítani. Ezáltal növelhető a kereslet és a fogyasztás. Amiből nem tudunk olcsón és sokat előállítani, annak árát viszonylag magasán kell tartani. A változó feltételeknek megfelelően időnként szükség van a fogyasztói árarányok változtatására, hogy ezzel jobban összehangoljuk

Százhuszonöt évvel ezelőtt, 1841. május 28-án a reformkor haladó értelmiségének egy csoportja — Bugát Pál orvosprofesszor javaslatára — elhatározta a Magyar Természettudományi Társulat létrehozását. Az alapító tagok között volt Jedlik Ányos, Irinyi János, Toldy Ferenc, Fényes Elek és Tancsics Mihály is. A megalakulást és a társulat meghirdetett programját Kossuth Lajos a Pesti Hírlap hasábjain lelkes szavakkal üdvözlötte.

A társulat rögtön a megalakulás után, dacolva a pesti helytartótanáccsal, amely nem nézte jó szemmel a nemzeti önállóságra törekvő értelmiség mozgalmait, rendkívül nagy munkát fejtett ki a természettudományok népszerűsítése érdekében. Előadások és írásos kiadványok sorozatával segítette a haladó tudományos eszmék terjesztését. Darwin munkáit például hazánkban első ízben a társulat jelentette meg Herman Ottó, a világhírű tudós, a tudomány népszerűsítő egyik legnagyobb mesetere annak idején a társulat által szervezett ismeretterjesztő előadásokon mutatkozott be először a nagyközönségnek.

Ezzel a történeti visszapillantással kezdődött az a sajtótájékoztató, amelyet az évforduló alkalmából dr. Ortutay Gyula, a Tudományos Ismeretterjesztő Társ-

sulat elnöke tartott tegnap, kedden délután a budapesti Kossuth Klubban. A hősies múlt felidézése után a tájékoztató részletesen taglalta a felszabadulás után megújult és később TIT-té szervezett társulat működésének mai, aktuális kérdéseit is.

A TIT 22 ezer tagja az elmúlt években az ismeretterjesztő előadások százazreit tartotta, többmillió hallgató-ság előtt. 1954 és 1965 között több mint 600 ezer ilyen előadás hangzott el, közel 36 millió résztvevő előtt. Különösen nagy jelentőségűvé váltak az ismeretterjesztésben és az ideológiai nevelésben a munkás- és tsz-akadémiák, valamint az újabban szervezett szabadegyetemi sorozatok. A termelőszövetkezetekben jelenleg csaknem 500, a gyárakban, a vállalatoknál mintegy 800 akadémia működik; az ideitánév elején körülbelül 70 ezren iratkoztak be ezekre a tanulási formákra. A TIT nyelviskoláin 17 féle nyelvet tanulhatnak, illetve sajátíthatnak el az érdeklődők.

Egyre korszerűbb módszerekkel segíti a TIT a felnőttek nevelését, művelődését. TIT-klubok, természet-tudományos bemutatóter-

mek, csillagvizsgálók, mezőgazdasági szakmunkásképző tanfolyamok jelentik egyebek között az ismeretterjesztés új módjait.

Nagy gondot fordít a TIT az új tudományos eredményekkel való állandó lépéstartásra is. Ennek bizonyítékai többek között a nemrég alakult kibernetikai és szociológiai csoportok.

A szerteágazó témakörök meglevenítését, szemléltetését audio-vizuális módszerekkel — vetítésekkel, filmekkel, kísérletekkel — is segítik a társulat előadói.

A jubileum alkalmából május 27-én egyhónapos ünnepsorozat kezdődik. Ezen a napon avatják fel a Kerepesi temetőben Bugát Pál síremlékét. Másnap, 28-án a TIT országos elnöksége ünnepi ülést tart. Ezen részt vesznek a társulatnak azok a tagjai is, akik 50, illetve 60 éve dolgoznak a tudományok népszerűsítésén. Az ülés javaslatot terjeszt majd elő, hogy Bugát Pálról a fővárosban utcát nevezzenek el. Az évforduló alkalmából a Kossuth Klubban Tudomány a bélyegen címmel bélyegkiállítás nyílik.

A jubileumról — kiállításokkal, ünnepségekkel, műsorokkal — a megyei szervezetek is megemlékeznek.

Baráti küldetésben

FILM A MAGYAR KORMÁNYKÜLDÖTTSEG AFRIKAI ÉS ÁZSIAI LÁT OGATÁSAIRÓL

Kállai Gyulának, a Minisztertanács elnökének vezetésével a közelmúltban magyar kormányküldöttség látogatott el afrikai és ázsiai országokba. A kormányküldöttséget filmriporterek is elkísérték és megörökítették a baráti küldetés epizódjait. Ugyanakkor riportokat is készítettek azokról az országokról, ahol a magyar delegáció megfordult.

Egyiptom, Etiópia, Tanzánia, Kuwait és India legszébb tájairól, építészeti, kulturális kincseiről, népszokásairól és népének életéről ad színes összefoglalót a Baráti küldetésben című riportfilm, melyet csütörtök-től két napon át, összesen négy előadásban a szegedi Vörös Csillag Filmszínházban is műsorra tűztek.

Zenekari hangverseny a nemzeti színházban

Tusa Erzsébet közreműködésével és Gerhardt Wiesenhütter vezényletével szerepelt a szegedi Bartók Béla Filmharmonikus Zenekar hétfőn este a Szegedi Nemzeti Színházban.

A hangverseny legelfogadhatóbb műsorszámát Schumann: a-moll Zongoraverse nye volt. A mű előadásának sikerét Tusa Erzsébet ragyogó játéka és kiváló ízlése biztosította. Sajnos a művész nő nem kapott megfelelő kíséretet a Wiesenhütter vezette zenekartól s így a verseny-

mű előadásából csak Tusa Erzsébet szólamára emlékezünk szívesen. Egyébként az egész koncert legszebb, mind virtuozitásban, mind ihletettségben legemlékeztetőbb pillanatait Tusa ráadászáma — Debussy: Tűzijáték — teremtette meg. Több ráadást is szívesen hallgattunk volna tőle.

A hangversenyen Beethoven Egmont-nyitánya és Mendelssohn Skót-szimfóniája hangzott még el, általában közepes előadásban.

V. I.

Magyar feltételezést is igazoltak a Luna—10 mérései

A Luna—10 és azt megelőzően a Luna—2 által a Hold mágneses terére vonatkozólag végzett mérések most nyilvánosságra hozott eredményei a szakemberek emlékeztetőbe idéztek egy közleményt, amely csaknem hét éve jelent meg a Fizikai Szemlében.

A cikkben ifj. Bartha Lajos, az Uránia Csillagvizsgáló munkatársa ismertette azt a feltevést, hogy a Holdnak van valami rendkívül gyenge mágneses tere. Ezt a nézetét arra a megfigyelésre alapozta, hogy másfél nappal újhöld előtt, illetve után a Föld mágneses háborgásai bizonyos mértékben megerősödnek, pontosan az újhöld idején pedig meggyengülnek. Ezt a jelenséget ugyanis arra vezette vissza, hogy mielőtt a Hold pontosan a Nap és a Föld közé kerül, illetve mikor

közülük éppen csak eltávolozott, mágneses tere kissé meghajlítja, a Föld felé tereli a Napból érkező elektromos töltésű részecskéket, azokat is, amelyek egyébként elkerülték volna bolygónkat. Újholdkor viszont meg azokat is másfelé irányítja, amelyek eredetileg ebben az irányban indultak el. Körülbelül két évvel utóbb egy német szaklap, a Die Sterne hasábjain pedig már azt is megírta, hogy számításai szerint a Hold mágneses terének mértéke körülbelül 1000 gammára tehető, mintegy 67-ed részére a Föld pólusain mért mágneses térerősségének.

Ezt a pusztán elméletileg megapozott feltételezést a két szovjet mesterséges égitest mérései most, évekkel utóbb kétségtelenül igazolták. (MTI)

A bíróság értesítésére harminc napon belül válaszolni kell

Egy év alatt csaknem 1100 esetben értesítették a bíróságok a különböző érdekelteket, s hívták fel a figyelmet olyan körülményekre, amelyek megkönnyítették bűncselekmények elkövetését, s hasonló helyzetben újabbak bekövetkezését is lehetővé tehetik.

Olyan gazdasági és egyéb hiányosságokat tapasztaltak és jeleztek, amelyeket mielőbb meg kell szüntetni.

Az Igazságügyminisztériumban ezzel kapcsolatban elmondták a sajtó munkatársainak:

— A büntetőügyekben főleg a társadalmi tulajdon fokozott védelmére szolgálják a bírósági értesítések; ellenőrzési lazaságokra, szervezési hiányosságokra mutatnak rá. Jó néhány esetben kellett

például felhívni a figyelmet arra, hogy különböző szervek pénz-, illetve vagyonkezeléssel olyan személyeket bíztak meg, akiket korábban vagyon ellen büntették elítéltek.

Az értesítések túlnyomó többségükben eredményesek voltak, s a megkeresett szervek — néhány kivételtől eltekintve — intézkedtek a feltárt hiányosságok megszüntetésére.

— A bíróságok a jövőben is arra törekednek, hogy értesítésekkel hatékonyan segítsék a bűncselekmények megelőzését. Az értesített szervnek — a jogszabály szerint — harminc napon belül válaszolnia kell, s számot kell adnia azokról az intézkedésekről, amelyeket a bíróság megkeresésére tett. (MTI)